

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Кевин Майкъл Стивънсън**, редовен докторант към катедра „Логика, етика и естетика”, Философски факултет на СУ „Св. Климент

Охридски”,

на тема

„Философията на настоящето като ценност: феноменологични, етични, антропологични и терапевтични аспекти”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

по професионално направление 2.3. Философия (Философия с преподаване на английски език)

от доц. д-р Ивайло Димитров, ИИОЗ-БАН

Кевин Стивънсън е канадски гражданин, дипломирал се през 2006 г. в университета на Торонто като бакалавър по политически науки и философия. През 2011 г. успешно и в срок завършва магистратурата си по философия към СУ „Св. Климент Охридски”. През 2014 г. е зачислен за редовен докторант към катедра „Логика, етика и естетика” на Философския факултет на СУ, а на 19.06. т.г. е отчислен предсрочно с право на защита поради успешното завършване на работата си върху дисертационния труд. Стивънсън е висококвалифициран преподавател по английски език, натрупал богат професионален опит в обучителни центрове и училища в Мексико и Испания.

Дисертацията на Кевин Стивънсън е написана на английски език и е в обем от 328 страници, с което значително надхвърля обичайните български стандарти за защитаваната степен. Състои се от въведение, четири глави, подразделени на части, заключение и библиография. Последната включва скромните 53 заглавия, основно на английски език, което не кореспондира добре със забележителния обем на дисертацията и твърде честото цитиране предимно на вторични източници. Автореферат на български език, в обем от 65 страници, дава възможност за вникване в съдържанието на дисертацията, макар и с често консултиране с предоставения английски оригинал. Съпътстващите документи по защитата отговарят на изискванията на закона. Ако се съди по тях, дисертантът няма други публикации, включително по темата на дисертацията.

На първо място ще подчертая изключителната амбициозност на проекта на Кевин Стивънсън, от която произтичат както забележимите достойнства, така и предвидимите рискове за дисертабилността на разглеждания безспорно мащабен труд. От такава гледна точка ще обърна внимание на формулировката на заглавието на дисертацията: „*Философията на настоящето като ценност: феноменологични, етични, антропологични и терапевтични аспекти*”. Не знам дали самостоятелно, или с подкрепата на научното ръководство и съдействието на колегите от Софийския университет, но дисертантът е успял достатъчно добре да промисли темата в нейната дълбочина, за да изведе успешно формулата, гарантираща максимална защита на подобен свръхамбициозен приложно-философски проект. Казвам това с важната уговорка, че Стивънсън не ни предлага само по себе си приложно философско изследване в специфична проблемна област на научното, социалното или културното познание и практика, а се опитва да открие онези аспекти на отличителния метод на една исторически формирала се традиция на изконно-философското мислене, които разкриват както динамичните източници на практическата приложимост на въпросния метод, така и корените на интелектуалната жизнеспособност на фундираната на него философска феноменология в цялата ѝ разноликост, разнопосочност и разногласност. Така, както умело е фиксирано в заглавието, специфичната задача на дисертационния труд е чрез аксиологично изследване да се очертаят контурите на холистичен по замисъл проект за феноменологична философия на настоящето. По-конкретно, във фокуса на работата на Стивънсън се намира особеният философски метод на практическо пре/ориентиране към другите, света и самите себе си, който има за цел да предотврати мета-стазите на инструментализирания Аз, като блокира привнасянето на обективизираща аперцепция *във* – откривайки така пътища за динамично влияние *върху* – полето на етиката, антропологията и (психо)терапевтичната практика посредством променената нагласа на автентичното „мета-разбиране” на настоящето (като настояществуване) на собствения Dasein като първоосновен времеви „ипостас”.

Отбелязвам всичко това, за да предотвратя на свой ред превратното тълкуване на изследването на Стивънсън като типично хайдегериянски проект. Трудна задача, тъй като читателят лесно може да се подведе от факта на

непрекъснатото позоваване на Хайдегер и (на места твърде) свободното боравене с характерната терминология, позната от текста на *Битие и време*. И ако читателят се окаже рецензент със самочувствие на добър познавач на Хайдегер, дисертабилността на предлаганото изследване би била изправена пред сериозно предизвикателство. Оставям настрана като несъществен минус ползването изключително на английския превод на *Битие и време*. Абстрахирам се и от уязвимостта на работата откъм вече отбелязания оскъден обхват на (за сметка на това) твърде интензивно цитираната вторична литература, ограничена до изследването на Р. Сафрански, неколцина по-малко известни негови интерпретатори и няколко глави от наръчници за съпровождащо въвеждане на студенти и неспециалисти във феноменологичната философия и Хайдегеровото наследство в частност. Ако се опитам да погледна от имагинерната перспектива на „ортодоксален“ хайдегерианец, проблематичен момент в работата на Стивънсън ще се окаже по-скоро нейната самоположеност извън кон-текста на *Битие и време*, т.е. в игнорирането на по-късните (и на всички останали) текстове на Хайдегер, белязали прословутия „поврат“ в мисленето му накъм истината на битието, изначално изплъзващо се на познавателните операции и категоризации на традиционната метафизика, в които е предметявано и с това въпросът за смисъла му осъден на забравя. За читателя, запознаващ се с Хайдегер само посредством дисертацията, проектът *Битие и време* ще изглежда цялостен, като че никога не е бил незавършен, а обратът в него накъм *Време и битие* така, сякаш никога не се е състоял. Не е ли обаче именно късният Хайдегер – би се запитал вероятно имагинерният хайдегерианец – по-релевантен на целите на дисертанта? И би имал известни основания предвид по-заострената критика на механицизма, утилитаризма и реифициращия продуктивизъм на научно-техническата рационалност; преосмислянето на динамичните категории на Аристотел като път към критика на философията на Новото време и завръщане към първоначалата на европейската рационална метафизика; решаващата роля на естетическия опит и в частност на поезията, и т.н.

Изглежда обаче, че в изследването си Кевин Стивънсън съзнателно и целесъобразно правилно се е самоограничил до проекта *Битие и време*. Надграждайки витализма на късния Хусерл посредством рецепция на

Хайдегеровата критика на субективизма, идващ от картезиански схванатото трансцендентално его, и в търсене на „епистемологически” принос към философията на личностната идентичност, в центъра на разглеждания проект за феноменологична философия на настоящето на първо място се удържа интересът към субектността (както разбираме от изтъкнатия четвърти принос на дисертацията), наред с креативността и перспективността, но не и Хайдегеровата неизменно онтологическа откровеност на истината и същностната историчност на самото битие. Така авторът не си позволява да отиде отвъд философско-антропологичния пласт в *Битие и време*, следвайки Хайдегеровия опит за решителен поврат в търсене на едно друго мислене на битието, надхвърлящо и същевременно основополагащо херменевтико-феноменологичната аналитика на човешката екзистенция. Нещо повече, акцентът при Стивънсън не пада върху крайността, което позволява във феноменологичния анализ на изначалната времево-битийната конституция на Dasein фокусът решително да се измести от екстаза на бъдещето към този на настоящето. Напротив, при Хайдегер миналото, настоящето и бъдещето са автентично схванати като равнозначни в тяхното екстатично единство, идващо само откъм крайността на екстаза на бъдещето, овъзможняващо с това разкриването на историчността на Dasein. Ето защо, очертаването на антропологичните аспекти на приложната ценност на философията на настоящето се явява (и като обем, и като съдържание) най-отчетливия приносен момент на дисертацията. Оставям на по-компетентните колеги да преценят доколко това може да се каже за приносите ѝ в областта на етиката и терапевтичната практика.

В тази връзка, освен видимото влияние на критиката на Чарлз Тейлър на модерното понятие за Аз-а, работата на Стивънсън изглежда дължи много на Дж. Х. Мийд, при това не само заради съвпадането на заглавието на проекта с последно съчинение (всъщност компилация от лекции) на един от основоположниците на американския прагматизъм. Водещи и структуриращи дисертацията тези изглеждат са вдъхновени от негови идеи, а именно – обективизацията на Аз-а чрез саморефлексия и сливането му с рефлексивното Мен; емерджентизма във философията на съзнанието и философската антропология; схващането за реалността като изцяло съдържаща се в настоящия

момент; удържането на субектността в автентично настояществуване чрез де-обективизация; критиката на научното познание, схващащо динамичната и изначално времева реалност на съществуващото в стазиса на понятийното разбиране. Като че без да отстранява влиянието на немския идеализъм (особено на Хегел) и на Дилтай върху Мийд, Стивънсън успешно се оттласква от дарвинисткия натурализъм, отличителен за социалния бихевиорист, за да положи въпросните реалистки и натуралистки по дух идеи във феноменологичен контекст, облечени в терминологията на *Битие и време*. В тази посока предлагам да се търси оригиналността на изследването на дисертанта, а именно – като опит за хвърляне на мостове във философията на (само)съзнанието между най-вitalните й „аналитични” и „континентални” вариации на естетически и екологичен модернизъм. Ако съм прав в преценката си, бих препоръчал на дисертанта този смел подход спрямо философската традиция и съвременност да бъде ясно заявен и очертан в работата.

Приемам изтъкнатите приноси моменти на дисертацията, доколкото отговарят на водещата й цел и структура. Бих се въздържал единствено да изведе като отделен принос към философията на науката предлаганата критика на неутралисткия обективизъм на научната рационалност, поне не без изричното уточнение колко широко бива схващана философията на науката.

Нямам съвместни публикации или проекти с дисертанта.

Заключение: Независимо от направените бележки и препоръки, научните приноси и достойнства на защитавания дисертационен труд са достатъчни, за да предложи на научното жури да **присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.3. Философия (Философия с преподаване на английски език) на Кевин Майкъл Стивънсън.**

София, 05.10.2017 г.

.....
(доц. д-р Ивайло Димитров)